

*І. М. Чирак, аспірантка
Тернопільського національного економічного університету*

ВПЛИВ КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Центральним банком використовується велике розмаїття інструментів монетарної політики для досягнення стабільності економічного зростання і контролю за інфляцією. Проте, незважаючи на здобутки в дослідженні проблем застосування інструментів монетарного регулювання економіки, в теорії та практиці існують різні підходи щодо шляхів досягнення стабільності і економічного зростання заходами монетарної політики. Більшість науковців та практиків єдині в тому, що політика центрального банку повинна бути гнучкою і узгодженою із загальними механізмами макроекономічного регулювання з врахуванням розвитку економічного циклу ринкової кон'юнктури.

Монетарна політика здійснює вплив на стан економіки та інфляцію через певні канали монетарної трансмісії (кредитний, цін активів, процентний та канал очікувань суб'єктів ринку). Кожен з цих каналів впливає на певні макроекономічні змінні, а їх сумарний ефект виражається в загальній реакції економіки на монетарну політику держави.

Вплив центрального банку на активність кредиторів і умови кредитування є дієвим за наявності певних передумов: наявності банкоцентричної фінансової системи; високої питомої ваги кредитів в активах банків та відсутності у банків альтернативних дохідних операцій; незначної ролі банків з іноземним капіталом на внутрішньому ринку та невисокого рівня залежності вітчизняних банків від зовнішніх джерел залучення ресурсів; високої залежності банків від рефінансування центрального банку та доступності кредитів рефінансування.

Проте, починаючи з 2006 року, у кредитному каналі монетарного трансмісійного механізму відбувається послаблення впливу НБУ на умови кредитування. Лібералізація ринку капіталу та його приплив в Україну у докризовий період призвели до надлишкової ліквідності і, в результаті, до зниження залежності банків від кредитів рефінансування та їх чутливості до змін у кількісних показниках емісії та процентної політики НБУ. В емпіричних дослідженнях фахівцями НБУ впливу лібералізації ринку капіталів виявлено незначну залежність кредитної активності банків від депозитної бази та грошової пропозиції НБУ і велику залежність від обсягів ресурсів, залучених з-за кордону. Саме останні посприяли посиленню кредитної експансії банків, яка, поряд із стимулюванням показників економічного зростання, призвела до надмірного збільшення внутрішнього попиту, котрий, з одного боку, підвищував можливості зростання в окремих галузях економіки, а з другого боку – посилював інфляційний тиск. Значна частка зовнішніх запозичень спрямовувалася на кредитування товарів іноземного виробництва (автомобілів, побутової

техніки), що сприяло збільшенню обсягів імпорту і погіршенню торговельного балансу країни. Все це в кінцевому результаті знизило попит на вітчизняні товари і негативно вплинуло на економічне зростання.

У кризовий період кредитний бум і його стимулюючий вплив на макроекономічні показники змінився кредитною стагнацією, яка призвела до зменшення обсягів сукупного попиту, інвестиційних вкладень в економіку, обсягів виробництва. Втратився взаємозв'язок між збільшенням грошової бази та обсягами банківського кредитування, що свідчить про нечутливість кредитної активності банків до чинника грошової пропозиції.

Домінуючими чинниками впливу на формування умов на кредитному ринку та дію кредитного каналу стають: глобальна криза ліквідності та зменшення доступу банків до міжнародних ринків капіталів; вплив депозитів та брак довгострокової ресурсної бази банків; високі девальваційні очікування; зниження кредитоспроможності потенційних позичальників внаслідок послаблення їх ділової активності; іпотечна криза та відсутність надійного ліквідного забезпечення у позичальників; зростання частки і обсягів прострочених кредитів; наявність у банків більш дохідніших сегментів вкладення ресурсів порівняно з кредитними операціями (ОВДП, депозитні сертифікати НБУ).

Нині грошово-кредитний ринок характеризується надлишковою ліквідністю (значно більші обсяги за мінімальні рівні обов'язкового резервування), проте банківські кредитні ставки залишаються на доволі високому рівні через існуючий кредитний ризик, а обсяги кредитування зростають повільними темпами.

Для виходу економіки з кризи потрібні значні обсяги довгострокових кредитних вкладень інвестиційної спрямованості в національній валюті, що вимагає корегування кредитної політики банків на державному рівні. Враховуючи нечутливість кредитної активності банків до емісійних заходів НБУ та домінування незалежних від нього чинників впливу на розвиток банківського кредитування, центральний банк повинен посилити діяльність у напрямку забезпечення цінової стабільності та фінансової стійкості банківської системи, які дозволять створити сприятливі монетарні умови: низький та стабільний рівень інфляції; високу довіру до банківської системи та національної валюти; помірні рівні доларизації економіки і готівки поза банківською системою. Це матиме позитивний вплив на збільшення довгострокової ресурсної бази банків, суттєве зниження кредитних ставок, покращення структури кредитного портфеля банків шляхом зростання інвестиційної та довгострокової складових, підвищення кредитної активності банків у реальному секторі економіки.

Чирак, І.М. Вплив кредитного механізму монетарної політики на економічне зростання [Текст] / І.М. Чирак // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2012 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2012. – Т. 2. – С. 196-198.